

۱۳۷۹ / ۱۰ / ۲۰

دانشگاه شهید بهشتی

(دانشکده معماری و شهرسازی - گروه شهرسازی)

رشته برنامه ریزی شهری و منطقه ای

92117

گزارش پایان نامه کارشناسی ارشد شهرسازی :

موضوع : برنامه ریزی توسعه فضایی شهرستان

نمونه موردی شهرستان مبارکه

استاد راهنما : آقای دکتر فرخ مشیری

دانشجو : اسدالله اکبری

۱۳۷۸

۳۱۹۳۹

چکیده

شهرستان مبارکه به دلیل موقعیت قرارگیری در منطقه اصفهان که دارای موقعیت ویژه و منحصر به فردی است و سابقه طولانی و مداوم حضور مؤثر و فعال منطقه اصفهان در عرصه های حیات سیاسی و اقتصادی و اجتماعی کشور چه در دوران گذشته و چه بعد از انقلاب و دوران جنگ و بعد از جنگ تحمیلی دارد، باعث شده است که اصفهان و شهرستان مبارکه کانونهای اصلی فعالیت و نوآوریهای صنعت و تکوین نسبی فرهنگ صنعتی و قشر صنعتگر از یک طرف و نوآوریهای کشاورزی بایستیانی از فرهنگ غنی گذشته در این امر و قشر کشاورزی به عنوان ضرورتی زیرساختی رشد و توسعه منطقه ای باشند که به دلیل قرارگیری شهرستان در طرح جامع منطقه ای اصفهان که زمینه اصلی طرح، طراحی ساختار فضایی - کالبدی منطقه اصفهان می باشد و تلاش این مطالعه برای مینا بوده است که کل نظامهای اسکان، فعالیت و ارتباطات منطقه با توجه به منابع طبیعی و انسانی موجود و تأثیر گذار بر آن ساماندهی شود که هدفهای این ساماندهی برای پایه های استواری باشد: ۱- تحدید اسکان و فعالیت صنعتی و بهبود کیفیت زیست محیطی در مراکز سکونتی موجود ۲- ساماندهی و تکمیل زنجیره فعالیتهای صنعتی - خدماتی ۳- تحدید جدی فعالیت و اسکان در زمینهای کشاورزی و احیای عملکرد کشاورزی و زیست محیطی در حاشیه رودخانه زاینده رود.

این طرح بر اساس تفکر و استراتژی توسعه در مراکز سکونتی موجود تلاش دارد تا با افزایش ارتباطات مناسب و پراکنش کانونهای فعالیت و نظام اسکان زمینه انتقال و انتشار توسعه فضایی به کل شهرستان را فراهم کند.

الف - نظام اسکان و پراکنش جمعیت

تحولات جمعیت و نظام اسکان به نوعی گرایش به توازن جمعیتی در اطراف زاینده رود برای انجام تغییر در ساختار فضایی شهرستان را دارد.

ب - نظام فعالیت و پراکنش آنها

استقرار کانونهای فعالیت و نیز سکونت در تمام سطح شهرستان بخصوص اطراف زاینده رود باعث شده است که تمام محدوده مورد مطالعه بخصوص اراضی ارزشمند کشاورزی و زیست محیطی حاشیه زاینده رود در معرض خطر اشتغال و توسعه کالبدی قرار بگیرد، که ادامه این روند می تواند یک فاجعه زیست محیطی را به همراه داشته باشد. بر همین اساس هدایت و ساماندهی مراکز سکونتی، صنعتی و خدماتی اصلی و حفاظت و ابقای اراضی کشاورزی به عنوان یکی از اصلی ترین راهبردهای فضایی طرح مدنظر می باشد. از جمله تقویت شهرک صنعتی سه راه مبارکه و کارگاههای خانگی به عنوان صنایع کوچک، تقویت و تجهیز مراکز سکونت قدیم و جدید به عنوان کانونهای جذب سکونت و خدمات و افزایش میل به شمال نشانه ای از تمرکز زدایی از شهر مرکزی به همراه خواهد داشت.

جمع بندی و نتیجه گیری

- تحولات ساختار فضایی شهرستان و گرایشهای حاکم بر آن به طور خلاصه مطرح می شوند.
- الف - این شهرستان نمونه کاملی از تأثیرات برنامه های دولتی و اقتصاد بازار آزاد می باشد .
- ب - تحولات گذشته الگو و سازمان فضایی مخصوص رابرای این شهرستان در پی داشته است که به صورت ثبات و کاهش نسبی وزن بخش مرکزی و فعال ، افزایش سهم دهستانهای دیزیچه و گرکن و کرکوند و کاهش وزن دهستان طالخونچه قابل تجسم است .
- ج - جدا از مجموع تحولات میل به توازن فضایی در سطح شهرستان ، نشانه هایی از روند تفوق نسبی گرایشها و خواسته های اقتصاد بازار بر تمایلات برنامه ریزانه بوده است ، که برخورداری از یک چارچوب استراتژیک ساختار فضایی بستر لازم رابرای ساماندهی شهرستان فراهم می کند .

فهرست مطالب

صفحه

	فهرست جداول
۱	پیشگفتار
۲	بخش اول : کلیات (موضوعات ، مفاهیم ، ادبیات موضوع)
۳	۱۱- موضوعات ، مقدمه
۴	۱۱۱- بیان مسأله و اهمیت موضوع
۵	۱۱۲- فرضیه ها
۶	۱۱۳- اهداف
۷	۱۱۴- روش
۸	۱۱۵- کاربرد نتایج مطالعه
۸	۱۲- مفاهیم موضوع
۸	۱۲۱- برنامه ریزی
۹	۱۲۲- توسعه
۱۰	۱۲۳- توسعه پایدار
۱۲	۱۲۴- فضا
۱۳	۱۲۵- برنامه ریزی فضا و ضرورت آن
۱۴	۱۲۶- مقایسه برنامه های دیگر
۱۵	۱۲۷- برنامه ریزی فضایی و آزمایش سرزمین
۱۶	۱۲۸- نحوه سازمان یابی فضاها
۱۷	۱۲۹- شکلها و نمودهای فضایی توسعه اقتصادی
۱۸	۱۳- ادبیات موضوع
۱۸	۱۳۱- نظریات توسعه
۱۸	۱۳۱۱- نظریات در روابط شهروروستا
۱۹	۱۳۱۲- نظریه لیپتون در روابط شهروروستا
۲۰	۱۳۱۳- نظریه راندیلی در روابط شهروروستا
۲۱	۱۳۱۴- نظریه استور و تیلور در روابط شهروروستا
۲۲	۱۳۱۵- نظریه استراتژی توسعه بر پایه تأمین نیازهای اصلی و روابط شهروروستا
۲۲	۱۳۱۶- نظریه مکان مرکزی
۲۵	۱۳۲- سابقه جهانی برنامه ریزی
۲۵	۱۳۲۱- نگاهی به برنامه های توسعه در اتحاد جماهیر شوروی (سابق)
۳۱	۱۳۲۲- توسعه اقتصادی برزیل

۳۲	۱۳۲۴- برنامه های توسعه درهند
۳۳	۱۳۲۵- توسعه درکشور آفریقای جنوبی
۳۳	۱۳۳- سابقه ایران در برنامه ریزی
۳۳	۱۳۳۱- مقدمه
۳۵	۱۳۳۲- تحولات برنامه ریزی قبل از برنامه عمرانی
۳۶	۱۳۳۳- برنامه های عمرانی قبل از سال ۱۳۲۷ تا ۱۳۷۵
۳۹	۱۳۳۴- مطالعات مهم اثرگذار در برنامه های کشور قبل از سال ۱۳۷۵
۴۰	۱۳۳۵- برنامه های عمرانی بعد از سال ۱۳۵۷
۴۱	۱۳۳۶- نتیجه گیری
۴۳	بخش دوم : بررسی و تحلیل وضع موجود در شهرستان مبارکه
۴۵	۲۱- الگو مورد استفاده
۴۵	۲۱۱- الگوی UFRD
۴۶	۲۱۳- بررسی و شناخت منطقه اصفهان
۴۹	۲۲- تجزیه و تحلیل منابع
۵۳	۲۲۱- مقدمه
۵۳	۲۲۲- منابع طبیعی شهرستان مبارکه
۵۹	۲۲۳- منابع انسانی شهرستان مبارکه
۶۶	۲۲۴- منابع اقتصادی شهرستان مبارکه
۷۲	۲۳- تجزیه و تحلیل مراکز سکونتی
۷۲	۲۳۱- مراکز سکونتی از نظر جمعیت
۷۸	۲۴- تجزیه و تحلیل ارتباطات فضایی
۷۹	۲۴۱- ارتباط فیزیکی
۸۱	۲۴۲- ارتباط اقتصادی
۸۷	۲۴۳- تحرکهای جمعیتی
۸۸	۲۴۴- روابط تکنولوژیک
۹۰	۲۴۵- تعامل اجتماعی
۹۲	۲۴۶- روابط درزمینه توزیع خدمات
۹۶	۲۴۷- وابستگیهای سیاسی واداری
۹۸	۲۵- تجزیه و تحلیل قابلیت دسترسی
۹۹	۲۵۱- دسترسی به خدمات آموزشی
۱۰۱	۲۵۲- دسترسی به خدمات درمانی و بهداشتی
۱۰۳	۲۵۳- دسترسی به امکانات ارتباطی

- ۱۰۶- ۲۵۴- دسترسی به سیستم آب وفاضلاب
- ۱۰۷- ۲۵۵- دسترسی به سیستم جمع آوری و دفع زباله
- ۱۰۷- ۲۵۶- دسترسی به برق
- ۱۰۸- ۲۵۷- دسترسی به خدمات پستی ،خدمات صوتی و تصویری وروزنامه
- ۱۰۹- ۲۵۸- دسترسی به امکانات و تأسیسات ورزشی
- ۱۱۰- ۲۵۹- دسترسی به امکانات فرهنگی
- ۱۱۱- ۲۵۱۰- دسترسی به اماکن سیاسی اداری انتظامی
- ۱۱۲- ۲۵۱۱- دسترسی به خدمات تجاری وبازار
- ۱۱۳- ۲۶- تجزیه وتحلیل شکاف عملکردی
- ۱۱۳- ۲۶۱- شکاف عملکردی درارتباط با امکانات عمومی
- ۱۱۵- ۲۶۲- شکاف عملکردی درارتباط با حمل ونقل
- ۱۱۶- ۲۶۳- شکاف عملکردی درارتباط با سازمانهاوتأسیسات تجاری
- ۱۱۷- ۲۶۴- شکاف عملکردی درارتباط با مراکز درمانی وبهداشتی
- ۱۱۸- ۲۶۵- شکاف عملکردی درارتباط با امکانات گذران اوقات فراغت
- ۱۱۸- ۲۶۶- شکاف عملکردی درارتباط با خدمات گسترشی
- ۱۱۹- ۲۶۷- شکاف عملکردی درارتباط با سازمانهای اجتماعی
- ۱۱۹- ۲۶۸- شکاف عملکردی درارتباط با مؤسسات آموزشی
- ۱۲۰- ۲۶۹- شکاف عملکردی درارتباط با خدمات درمانی
- ۱۲۰- ۲۶۱۰- شکاف عملکردی درارتباط با خدمات حرفه ای
- ۱۲۲- بخش سوم : برنامه ریزی توسعه فضایی شهرستان مبارکه
- ۱۲۳- ۳۱- پیش بینی وآینده نگری جمعیت
- ۱۲۵- ۳۱۱- پیش بینی جمعیت شهرمبارکه
- ۱۲۷- ۳۱۲- پیش بینی جمعیت شهر دیزیچه
- ۱۲۸- ۳۱۳- پیش بینی جمعیت شهر طالخونچه
- ۱۲۹- ۳۱۴- پیش بینی جمعیت شهر مجلسی
- ۱۲۹- ۳۱۵- پیش بینی جمعیت روستاهایی که درطی سالهای آتی تبدیل به شهر می شوند
- ۱۳۱- ۳۱۶- پیش بینی جمعیت روستاهای الحاقی
- ۱۳۵- ۳۱۷- پیش بینی جمعیت مراکز سکونتی منفرد
- ۱۳۶- ۳۱۸- برآورد جمعیت کل شهرستان درسالهای آینده
- ۱۳۷- ۳۱۹- دوفرضیه دررابطه با وضعیت شهری شهرستان
- ۱۳۷- ۳۲۱- پیش بینی اشتغال یاآینده نگری ساختار اقتصاد
- ۱۳۹- ۳۲- تدوین استراتژیهای توسعه فضایی

۱۴۰	۳۲۱- شناخت نقاط قوت و ضعف، فرصتها و محدودیتهای توسعه در منطقه
۱۴۰	۳۲۱۱- شناخت نقاط قوت
۱۴۴	۳۲۱۲- شناخت نقاط ضعف
۱۴۶	۳۲۱۳- فرصتهای توسعه
۱۴۷	۳۲۱۴- محدودیتهای توسعه
۱۴۹	۳۲۲- گزینه های قابل طرح برای انتخاب گزینه برتر
۱۵۱	۳۲۳- اهداف توسعه فضایی شهرستان
۱۵۵	۳۲۴- استراتژیهای توسعه فضایی شهرستان
۱۵۷	۳۲۵- سیاستهای توسعه فضایی شهرستان
۱۵۹	۳۳- برنامه توسعه منطقه مبارکه
۱۶۰	۳۳۱- سازمان دهی توسعه فیزیکی مراکز سکونتگاهی
۱۶۵	۳۳۲- کاربری زمین
۱۶۶	۳۳۳- تهیه مسکن
۱۶۷	۳۳۴- تأمین فرصتهای اشتغال
۱۶۹	۳۳۵- تأمین خدمات عمومی
۱۷۶	۳۳۶- تعیین محدوده محیطهای محله ای - واحد همسایگی
۱۷۷-۱۹۷	نقشه ها
۱۹۸	منابع و مأخذ

فهرست جداول

شماره جدول

صفحه

۴۱	۱۳۳۸- مشخصات کلی برنامه های عمرانی کشور
۵۱	۲۱۳۱- تحولات پراکنش جمعیت در شهرستان مبارکه
۵۱	۲۱۳۲- تحولات شبکه شهری در منطقه شهری
۵۲	۲۱۳۳- مقایسه جمعیت و نرخ رشد
۵۲	۲۱۳۴- تحول شاخص توسعه فضایی
۵۹	۲۲۳۲- جمعیت برحسب جنس به تفکیک ساکن و غیرساکن
۶۰	۲۲۳۳- جمعیت برحسب گروههای عمده سنی
۶۰	۲۲۳۴- توزیع نسبی جمعیت برحسب دین
۶۱	۲۲۳۵- توزیع نسبی جمعیت ۱۵ ساله و بیشتر برحسب زناشویی
۶۱	۲۲۳۶۱۰- مهاجران وارد شده قبل از سرشماری آبان ۱۳۷۵
۶۲	۲۲۳۶۲- مهاجران وارد شده طی ۱۰ سال
۶۳	۲۲۳۷- درصد باسوادان در جمعیت ۶ساله و بیشتر
۶۳	۲۲۳۸- درصد جمعیت ۶-۲۴ ساله در حال تحصیل
۶۴	۲۲۳۹- توزیع نسبی جمعیت ۱۰ساله و بیشتر
۶۸	۲۲۴۲- معادن فعال
۷۱	۲۲۴۴- مشخصات کارگاههای شهرستانها
۷۹	۲۴۱۱- مشخصات فیزیکی انبیه فنی موجود در شبکه
۱۰۲	۲۵۵۶- میزانهای حیاتی و شاخصهای بهداشتی و درمانی مبارکه
۱۰۳	۲۵۲۷- فعالیتهای سازمان بهزیستی
۱۰۶	۲۵۴۱- وضعیت برخورداری از لوله کشی آب روستایی
۱۰۸	۲۵۷۱- تعداد تأسیسات و امکانات پستی
۱۰۹	۲۵۷۲- خدمات پستی ارائه شده
۱۱۰	۲۵۸- فضاهای ورزشی
۱۲۴	۳۱۰- جمعیت سنوات گذشته بانرخ رشد آن
۱۲۶	۳۱۱۱- جمعیت شهر مبارکه با توجه به طرح جامع شهر
۱۲۶	۳۱۱۲- برآورد رشد طبیعی جمعیت شهر مبارکه
۱۲۶	۳۱۱۳- رشدهای مختلف جمعیت شهر مبارکه
۱۲۸	۳۱۲۳- پیش بینی جمعیت شهرداریزچه تا سال ۱۴۰۰
۱۲۸	۳۱۳۱- جمعیت شهری طالخوجه
۱۲۹	۳۱۳۲- برآورد رشد های مختلف طالخونچه تا سال ۱۴۰۰

- ۱۲۹ - ۳۱۳۴- برآورد رشد های مختلف شهر طالخونچه تا سال ۱۴۰۰
- ۱۳۰ - ۳۱۵۱۱- جمعیت شهری خولنجان (آینده)
- ۱۳۱ - ۳۱۵۱۲- برآوردهای مختلف شهر آتی خولنجان تا سال ۱۴۰۰
- ۱۳۱ - ۳۱۵۱۳- پیش بینی جمعیت شهر خولنجان (آینده) تا سال ۱۴۰۰
- ۱۳۱ - ۳۱۶۱۱۱- جمعیت مراکز مسکونی روستاهای فخرآباد، هراتمه، جوشان، زودان و احمد آباد
- ۱۳۲ - ۳۱۶۱۱۲- پیش بینی رشدهای مختلف در این پنج روستا
- ۱۳۲ - ۳۱۶۱۱۳- پیش بینی جمعیت این مراکز روستایی
- ۱۳۲ - ۳۱۶۱۲۱- جمعیت مراکز سکونتی روستایی محور خولنجان پلی اکریل (نورآباد)
- ۱۳۳ - ۳۱۶۲۲- پیش بینی رشدهای مختلف مراکز سکونتی روستای
- ۱۳۳ - ۳۱۶۱۲۳- پیش بینی جمعیت مراکز روستای نورآباد
- ۱۳۳ - ۳۱۶۱۳۱- جمعیت مراکز سکونتی روستای کوشکیچه، بارچان، دستگرد
- ۱۳۴ - ۳۱۶۱۳۲- پیش بینی رشدهای مختلف مراکز روستایی
- ۱۳۴ - ۳۱۶۱۳۳- پیش بینی جمعیت این مراکز روستایی
- ۱۳۴ - ۳۱۶۱۴۱- جمعیت مراکز سکونتی روستای بروزاد، اکبر آباد و میرآباد
- ۱۳۴ - ۳۱۶۱۴۲- پیش بینی رشدهای مختلف مراکز روستایی
- ۱۳۵ - ۳۱۶۱۴۳- پیش بینی جمعیت مراکز روستایی
- ۱۳۵ - ۳۱۷۱- جمعیت مراکز سکونتی منفرد
- ۱۳۵ - ۳۱۷۲- پیش بینی رشدهای مختلف مراکز سکونتی منفرد
- ۱۳۵ - ۳۱۷۳- پیش بینی جمعیت مراکز سکونتی منفرد
- ۱۳۶ - ۳۱۸۱- جمعیت سنوات گذشته شهرستان تا سال ۱۳۷۵
- ۱۳۶ - ۳۱۸۲- پیش بینی رشدهای مختلف کل شهرستان
- ۱۳۶ - ۳۱۸۳- پیش بینی جمعیت تا سال ۱۴۰۰ کل شهرستان
- ۱۳۸ - ۳۱۱۰۱- پیش بینی تحولات جمعیت شهرستان مبارکه تا سال ۱۴۰۰
- ۱۳۹ - ۳۱۱۰۲- پیش بینی و تعداد درصد شاغلین
- ۱۶۴ - ۳۳۱۲۱- جمعیت آینده مراکز سکونتی مختلف تا سال ۱۳۸۵
- ۱۶۴ - ۳۱۱۲۲- جمعیت آینده مراکز سکونتی مختلف تا سال ۱۴۰۰
- ۱۶۷ - ۳۳۳۱- برآورد نیاز به واحد مسکونی تا سال ۱۴۰۰
- ۱۶۷ - ۳۳۳۲- تأمین مسکن بخشهای مختلف اقتصادی
- ۱۶۸ - ۳۳۳۳- تعداد مشغلهای مورد نیاز در سالهای مختلف
- ۱۷۰ - ۳۳۵۱- نیاز مراکز آموزشی در محلات
- ۱۷۰ - ۳۳۵۲۱- جمعیت و پیش بینی آب مصرفی

۱۷۱	۳۳۵۲۲- روند افزایش خط تلفن
۱۷۲	۳۳۵۲۵- افزایش تولید درسالهای آتی
۱۷۳	۳۳۵۳۱- مراکز خدماتی موجود و نیاز آتی
۱۷۳	۳۳۵۳۲- تعداد تحت موجود و نیاز آتی

پیشگفتار

حمد و سپاس بی حد به درگاه خداوند بی همتا که توانستم این کار را به انجام رسانم ، گر چه در حد عالی نمی باشد و پراست از نقایص ولی آنجا که توانائی یک دانشجو اجازه می دهد توانسته ام به انجام برسانم .

برای تهیه این رساله از راهنمائی اساتید محترم گروه آموزشی شهر سازی دانشکده معماری و شهر سازی در طول تحصیل استفاده بسیار نمودم . که وظیفه است از یکایک این اساتید محترم تشکر و قدردانی کنم و در طول تهیه این رساله جناب آقای دکتر مشیری زحمت زیادی را متحمل شدند که از ایشان سپاسگزارم .

در آخر از همسر و فرزندانم و پدر و مادرم که در طول تهیه این رساله متحمل زحمات فراوان شدند بر خود فرض می دانم قدردانی و تشکر بکنم .

بخش اول

کلیات:

(موضوعات ، مفاهیم ، ادبیات موضوع)

مقدمه:

بدون تردید یافته های بشری در ساختار زیستی بشر تأثیر دارد و هر چه دامنه این تأثیرات بیشتر باشد جنبه کاربردی این یافته ها از رشد مطلوبتری برخوردار است ، همه علوم در نهایت سعی بر آن دارند که به نحوی در حل مشکلات و مسائل زیستی بشرنقشی ایفا نمایند و بشر را در دست یافتن به آمال مادی و معنوی او یاری دهند.*

که ریشه های اعتقادی در هم آرایی چشم اندازه های فضایی هر منطقه ای متجلی و به فعلیت در می آید. که با توجه به یک بعد فضایی یعنی پشتهوانه مردمی داشتن در تمام برنامه ها از اهمیت والایی برخوردار است که این نکاتی است که برنامه ریزان امروزی از آنان غافلند و مطرح شدن توسعه پایدار دلیل این مطلب است .

آن چیزی که انسان را در دیدن آثار گذشته ما به وجد می آورد و برای بیننده عظمت و شکوه ابنیه حقارت نمی آفریند نوعی پیوند و رابطه روحی و روانی با او برقرار می سازد ، از معجزات سنگ و آجر نیست بلکه این هما رایی ها و قالبهای فضایی همه به نوعی از تفکر و جهان بینی ایجاد کنندگان این ابنیه نشأت گرفته و بیان کننده روح فکری آنها می باشد . که تکنولوژی تنها ابزاری است که به طراح اجازه می دهد همارایی ساده تر و بی زحمت تر شکل گیرد . *

بخش اول : فصل اول : موضوعات و اهداف

قسمت اول :	بیان مسئله و اهمیت موضوع
قسمت دوم:	فرضیه ها
قسمت سوم :	اهداف
قسمت چهارم :	روش کار
قسمت پنجم :	کاربرد نتایج مطالعه

* کاربرد ژئو مورفولوژی در برنامه ریزی -رامشت

۱۱۱- بیان مسئله و اهمیت موضوع

ایجاد تعادل در برنامه ریزی ایجاب می کند که برنامه ریزی ملی، منطقه ای (یا ناحیه ای) همسو و هم جهت شده و بنا به ضرورت، هر ناحیه بطور مجزا، ولی در راستای برنامه ریزی ملی، تحت نظام برنامه ریزی قرار گیرد. این مسئله به خصوص در کشورهای جهان سوم که در حال توسعه و عقب مانده هستند، بیشتر ضروری می نماید.

متأسفانه برنامه ریزی ناحیه ای تا کنون، کمتر مورد توجه بوده است ولی باید توجه داشت که هیچ یک از انواع برنامه ریزی به تنهایی در شهر موفق نخواهد بود، مگر اینکه متأثر از برنامه ریزی ناحیه ای باشد. روستاهای حوزه نفوذ هر شهر در پیوند و ارتباط تنگاتنگ و اورگانیکی با شهر مرکزی خود می باشند و جهت منطقی شدن این روابط متقابل به طور همزمان باید محور برنامه ریزی را بیشتر معطوف روستاهای حوزه نفوذ یک شهر نمود و برنامه ریزی ناحیه ای را مورد توجه و اهمیت قرار داد، و به روابط فضایی هسته مرکزی یا شهر و مناطق پیرامونی آن توجه کرد و کنشها و واکنشهای متقابل این دو را مورد بررسی و ملاحظه قرار داد، زیرا شهرها و روستاها عناصر تشکیل دهنده یک سیستم ناحیه ای هستند. شهرها نقش حیاتی را در این سیستم ایفا می کنند و هرچه به روستاهای کوچکتر و دورتر از شهر می رویم، این نقش کمتر می شود، روستاهای بزرگتر نیز با ایفای نقش مرکز خدمات روستایی، برای روستاهای پیرامونی خود، عملکردهای مرکزی را در سطوح پائین تر، بر عهده دارند و جمعیت ساکن در هر روستا از این خدمات استفاده می کنند، لذا شناختن روابط و پیوندهای اورگانیکی شهر و ناحیه یا روستاهای حوزه نفوذ شهر و ایجاد تعادل و برنامه ریزی ناحیه ای و توزیع متعادل خدمات در روستاهای هر ناحیه از ضروریات اساسی یک برنامه ریزی موفق است.*

با اجرای برنامه توسعه منطقه ای در کشور و از جمله اصفهان موجب شده است که این منطقه از یک ساختار دوگانه بخشی - بخش صنعتی در مقابل بخش کشاورزی - برخوردار گردد که این دوگانگی در ابعاد فضایی نیز ظاهر شده است. که دستیابی به تعادل منطقه ای در گرو ساماندهی مطلوب و متوازن این منطقه از طریق برنامه ریزی توسعه فضایی می باشد. چند گونه ناهمگونی در منطقه که به صورت موقعیتهای مسأله خودنمایی می کنند، قابل طرح می باشند.

۱- ناهمگونی در عملکردهای سازمان فضایی (نظام فضایی)

۲- ناهمگونی در ساختهای فضایی (ترتیب توزیع و نحوه استقرار اجزاء نظام فضایی)

۳- عدم هماهنگی بین سکونت گاهی و طرحهای جدید (شهر مجلسی)

۴- عدم هماهنگی بین طرحهای ملی (راه آهن شیراز - اصفهان) و طرحهای منطقه ای (مترو،

تونل ایران کوه) با طرحهای جامع منطقه ای

۵- عقب نشینی بخش کشاورزی به نفع بخشهای صنعت، خدمات به دلیل کم توجهی مسئولین

امر به کشاورزی

۱۱۲- فرضیه ها

مفاهیم فرضیه :

۱- فرضیه عبارت است از آنچه محقق به دنبال آن می گردد و یا حدسی است زیرکانه و عملی که برای نتیجه تحقیق می زنیم. یا پیشنهادی است که در محک آزمایش عملی سنجیده می شود. محقق در شروع کار عقیده خود را به صورت فرضیه ای در می آورد که در سراحل بعدی مورد تجزیه و تحلیل علمی قرار می گیرد تا صحت و سقم آن معلوم گردد. محقق می تواند با در دست داشتن تعدادی فرضیه کار تحقیق را شروع کند و به تدریج تعدادی از آنها را که غلط تشخیص داده می شود کنار بگذارد و بقیه فرضیه ها را اگر محتاج به تصحیح باشند، تصحیح کند تا در پایان تحقیق به نتایجی برسد که قابل قبول باشد. *

۲- فرضیه های تحقیق به صورت قضایایی در پاسخ مسائلی که محقق مطرح می کند عنوان می شوند، یا فرضیه ها - پاسخهای موقتی و نسبتاً کوتاه هستند که کار جمع آوری و تحلیل داده ها را راهنمایی خواهند کرد و در عوض با واژه های مشاهده (شناخت) صحت و سقم آنها مورد رسیدگی قرار گرفته و احیاناً تصحیح و تعمیق گردند. **

۳- پس از آنکه مسئله شناخته شد ممکن است پاسخها یا راه حلهایی مشخص به صورت فرضیه تنظیم شود. این گمانها حدسهای بخردانه یا اندیشه ها ممکن است به تجربیات قبلی، مشاهدات غیر رسمی، یا اطلاعات بدست آمده از دیگران مبتنی باشد. ***

برای ارائه فرضیه مناسب باید از تحلیل محورهای اصلی مسأله که ناهمگونی در نظام عملکرد های سازمان فضایی و ناهمگونی در ساختهای فضایی به عنوان محورهای اصلی مسأله مطرح شدند، نتیجه گیری کنیم. که این فرضیه ها قابل طرح هستند :

۱- آیا توازن و تعادل بین زندگی روستایی و بخش صنعت و خدمات شهری می باشد؟

۲- آیا سلسله مراتب مراکز سکونت گاهی بر مبنای عملکردهای مرکزی شکل یافته است؟

۳- آیا سلسله مراتب شبکه های ارتباطی بر اساس صرفه های اقتصادی شکل پذیر است؟

۴- کاربریهای زمین به چه مبنایی شکل گرفته است (اهداف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی، فرهنگی، سیاست دولت و غیره) و آیا قابل تغییر می باشد؟

۵- آیا مراکز سکونت گاهی الحاقی با توجه به صرفه های اقتصادی، دسترسیها، افزایش کارایی و حفاظت محیط زیست و عملکردهای مرکزی قابل طرح هستند؟

۶- آیا پیوند مؤثر و هماهنگی بین مراکز و شهر و روستایی وجود دارد؟

۷- آیا مراکز به صورت مکان مرکزی در آمده آماده برای سرمایه گذاری کافی، عرضه خدمات

بیشتر و وسعت بخشی به حوزه نفوذ خود هستند؟

* مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم اجتماعی - بهروز نبوی

** روش تحقیق در علوم اجتماعی - ریمون کیوی ولوک وان

*** روش تحقیق در علوم اجتماعی - جان بست کامینهود